

Vzpomínky neurologa

Vzhledem k tomu, že již 60 let pracuji jako neurolog, byl jsem vyzván, abych popsal některé své vzpomínky, převážně z druhé poloviny 20. století. 1. 10. 1949 jsem po prvních tzv. přijímacích pohovorech byl přijat, tehdy na jedinou lékařskou fakultu Karlovy Univerzity v Praze. Začalo nás studovat 400 a skončilo v únoru necelých 200, již lékařů. Byli jsme rozděleni do tzv. kruhů, vždy po 20 studentech (-kách). Skládali jsme ještě tzv. rigorózní zkoušky. Zkoušky 1. rigoróza končily po 4. semestru, zkoušky 2. rigoróza po 7. semestru a poslední, 11. semestr, byl tzv. profilizační, tedy praktický. Pracovali jsme šest týdnů na interně, gynekologii/porodnici, dětské fakultě a chirurgii. Sloužili jsme i v noci, takže jsme psali chorobopisy, které vždy ovšem zkontroloval službu mající lékař, byli jsme u operací (drželi jsme háky) i u porodů. Byla to velmi dobrá praxe, takže po skončení studia někteří z nás nastoupili přímo jako praktičtí lékaři. Pracovali pod dohledem jiného zkušeného praktického lékaře, a to pět dní v týdnu a jeden den docházeli do nemocnice na různá oddělení. Během našeho studia neustále probíhaly změny. Když jsme skončili 4. semestr, zakládala se stomatologická fakulta. O toto studium nebyl velký zájem. Nakonec se to vyřešilo tak, že kdo neudělal všechny zkoušky 1. rigoróza, byl připuštěn ještě k další, třetí zkoušce, tzv. děkanské, dostal do indexu Z, zkoušku většinou udělal a pokračoval ve studiu na stomatologické fakultě. Protože toto studium končilo v roce 1953, dostali tito studenti titul MUDr. Od 1. 1. 1954 byl již tento titul zrušen a my, v březnu 1955, jsme končili s titulem „promovaný lékař“. Došlo k četným protestům a tvrdilo se, že dva pověření studenti šli k prezidentu Zápotockému, který údajně s novým titulem nesouhlasil. Skutečností bylo to, že tyto dva studenty již nikdo na dalším studiu neviděl. Po stomatologické fakultě se o rok později zakládala fakulta hygienická. V 11. semestru jsme složili rigorózní zkoušky z interny, chirurgie, gynekologie/porodnictví a dětského lékařství. Opět vyšel výnos, že musíme tyto zkoušky opakovat a nazvali je závěrečné zkoušky z těchto oborů. Když jsme podruhé přišli na zkoušky, páni profesori se divili. Dali všem, pokud si někdo nechtěl zlepšit známku, po krátkém pohovoru stejnou známku jako u ri-

goróza. Během studia jsem od roku 1953 do roku 1954 docházel na neurologickou kliniku prof. Hennera a působil jsem zde jako vědecká pomocná síla, tzv. fiškus. Na starost nás měla paní prof. Klimková-Deutschová. O prázdninách v roce 1954 jsem byl šest týdnů na neurologickém oddělení v Krči, kde jsem si mohl udělat i první lumbální punkci.

Dne 1. 4. 1955 jsem nastoupil jako druhý sekundář na neurologické oddělení Krajské nemocnice v Jihlavě (později okresní a nyní opět krajské). Oddělení vedl primář MUDr. Otto Dostál, velmi moudrý a zkušený neurolog, který přišel z brněnské neurologické kliniky a oddělení v roce 1953 založil. V kraji byla tři neurologická oddělení, ještě v Třebíči a Havlíčkově Brodě. Na krajských seminářích se většinou scházelo sedm neurologů. Při pití kávy jsme si sdělovali nové poznatky z naší i zahraniční neurologické literatury. Každé tři měsíce jsme dojížděli na semináře na neurologickou kliniku v Brně, kterou vedl prof. Poppek. Léčebné možnosti u neurologických nemocí byly velmi omezené, nebyla ještě léčba dopaminem ani BZD léky. O těchto lécích jsem se dozvěděl na psychologicko-neurologickém sympoziu v Plzni, myslím v roce 1956. Možnosti dalších pomocných neurologických vyšetření byly malé. Velmi často jsme prováděli pneumoencefalografii mozkovou (PEG). Těchto vyšetření jsem provedl několik stovek. V roce 1955 a 1956 ještě probíhala registrace pohlavních chorob. Velmi časté byly diagnózy tabes dorzalis a progresivní paralýza. Prováděli jsme běžně ambulantně subokcipitální punkce, naštěstí vždy bez komplikací. Později jsme prováděli přímou arteriografií art. carotis communis. Nebyla to příjemná vyšetření ani pro lékaře ani pro pacienta. Arterie často klouzala, a tak někdy trvalo vyšetření krátce, jindy déle. Ani na stříkající krev nebyl hezký pohled. Kazety jsme si většinou tahali sami. Pomalu se začala provádět peripneumomyelografie.

Na podzim 1956 jsem nastoupil dvouletou vojenskou základní službu. Jako poslední jsme totiž neměli při studiu vojenskou přípravu. Na počátku byl čtyřměsíční pobyt v Hradci Králové, poté vykonání závěrečných zkoušek, po nichž jsme dostali hodnosti. By-

dleli jsme v dřevěných budovách, kde bylo od října do února velmi chladno, možnosti topení byly velmi omezené, zvláště když se musel ve 22 hod uhasit oheň v kamnech. Většinou nás cvičili poddůstojníci, o jejichž inteligenčních schopnostech svědčil výrok: „Proč máte takový bordel na pokoji, vždyť jste inteligenti, někteří i s maturitou.“ Pak jsme byli přiděleni k útvarům. Ve druhém roce jsem se dostal do Českých Budějovic, kde jsem pracoval jako lékař na ambulanci. Tato vojenská ambulance byla umístěna ve Vojenské nemocnici České Budějovice. Tak jsem mohl po své vojenské ambulanci docházet na neurologické oddělení, a to jsem dělal denně po celý rok. Někdy i na akutní případy, protože jsem bydlel ve Vojenské nemocnici, kde nás bylo 10 lidí na pokoji. Díky této spolupráci též s chirurgickým oddělením této nemocnice jsem pak mohl posílat pacienty z Jindřichova Hradce a Jihlavy na operaci plotének na toto oddělení. Spolupráce byla výborná a rychlá. Po skončení vojenské služby jsem složil 1. atestaci z neurologie a pracoval jako zástupce primáře na neurologickém oddělení v Jihlavě. V roce 1960 jsem byl vyslán na neurologickou kliniku prof. Hennera na tříměsíční školení EEG. Učil jsem se základům a popisům EEG od prof. Lesného, který většinou v každém záznamu našel něco patologického, doc. Roth se zaměřoval na spánkovou aktivitu, asist. Drechsler popisoval opět poněkud jinak, nejsvědomitější byl asist. Stein, který si sám lepil elektrody. Na této klinice jsem pak v roce 1969 získal titul CSc. za práci „Apalický syndrom“. Zúčastňoval jsem se tzv. Dunajských sympozií a navázal kontakty s prof. Gerstenbrandtem, který jako první tento syndrom popsal. Též mi řekl, že četl moje publikace (Čs. neurologie a psychiatrie a Münch. Med. Wochen) a že jsem byl první, kdo popsal tento syndrom u dětí.

V roce 1961 byla postavena berlínská zeď, ale mnoho lékařů, vč. neurologů, odešlo těsně před jejím postavením z NDR (dřívější Německé demokratické republiky) do NSR. Tím se stalo, že v bývalé NDR bylo málo lékařů. Lékaři, kteří byli v evidenci jako kádrové rezervy do anglicky a francouzsky mluvících zemí v Africe, byli zavoláni na ministerstvo zdravotnictví. Bylo jim řečeno, že pokud nemají zásadní námítky, budou odesláni na

pomoc do NDR. Tak jsem se ocitnul v NDR. Nastoupil jsem na neurologickou kliniku krajské nemocnice v Görlitz (tak se to hrdě nazývalo, ale bylo to jen neurologické oddělení). Začal jsem ve funkci zástupce primáře (Oberartz) a po čtyřech měsících jsem se stal primářem (Chefartz) tohoto oddělení. V Görlitz bylo výjimečně odděleno neurologické oddělení a psychiatrické oddělení, ale sloužili jsme noční a nedělní služby společně. Obě oddělení byla však od sebe vzdálena asi tak jako Všeobecná nemocnice v Praze a Vinohradská nemocnice. Město Görlitz mělo tehdy asi 100 000 obyvatel a patřilo k jedněm z nejhezčích měst, i po stránce historické, v NDR a nadále patří. Tehdejší neurologie v NDR byla pozadu proti naší neurologii, a to jak po stránce praktické, tak i teoretické. Jednou za tři měsíce jsem dojížděl na semináře na neurologickou kliniku v Berlíně, která však byla téměř na úrovni našich klinik. Od té doby nejsem příznivec neuropsychiatrických oddělení. Založil jsem zde EEG laboratoř a učil kolegy přímou AG mozkovou.

Za působení v NDR jsem pak dostal finanční odměnu a diplom „Za vynikající práci“.

V roce 1963, po návratu z NDR, jsem nastoupil jako primář a založil neurologické oddělení v Jindřichově Hradci. Založil jsem zde též EEG laboratoř. Prováděli jsme přímé mozkové AG, hlavně u traumatických afekcí CNS. Vztahy mezi lékaři tady byly velmi přátelské. Například při diagnostice epidurálního nebo subdurálního hematomu jsem šel s prim. Cepkem na sál a držel jsem mu háky podle zásady: „Určil jsi diagnózu a na sále zjistíš, zda byla diagnóza správná.“ Po operaci jsme s dalšími lékaři vypili lahvičku vína. Působil jsem v Jindřichově Hradci jako primář 11 let. Po úmrtí prim. Dostála v Jihlavě jsem nastoupil v roce 1974 jako primář neurologického oddělení nemocnice v Jihlavě, kde jsme zažili přestěhování do nové budovy interních oborů a kde tedy bylo i nové neurologické oddělení s 62 lůžky. Během působení zde jsem se stal členem moravské komise pro udělování a obhájení titulu CSc.

V Jihlavě jsme založili první stanici JIP neurologického oddělení na Vysočině. Poučili jsme se na klinice u paní prof. Stýblové v pražské Vinohradské nemocnici. Ta nás, po předchozí domluvě, velmi srdečně přijala, udělala si na nás čas a ještě nás pohostila.

Do roku 1991 jsem tedy pracoval na neurologickém oddělení nemocnice v Jihlavě. Postupně jsme se seznamovali s dalšími možnostmi neurologické diferenciální diagnostiky, jako je CT, MR, SPECT, PET a jinými. V 80. letech minulého století byla možnost CT v Jihlavě omezená. Posílali jsme na vyšetření do Prahy, Brna, Hradce Králové. Až později byly již možnosti CT vyšetření přímo v Jihlavě, postupně i MR a další nové způsoby vyšetřování. V roce 1992, již v důchodovém věku, jsem nastoupil jako konziliář a EEG pracovník do Psychiatrické nemocnice v Jihlavě, starám se navíc i o rehabilitace. Zde působím do dnešní doby.

MUDr. Hanuš Baš, CSc.